

— 29 mei 2020 —

Vraag

De VCWI kreeg een vraag tot algemeen advies van de VLIR-werkgroep Ethiek en Wetenschappelijke integriteit namens de commissies wetenschappelijke integriteit (CWI's) van de universiteiten.

De vragen gaan over de situatie van gewijzigde werkomstandigheden naar aanleiding van de COVID19-pandemie. De overheid vaardigde in het voorjaar van 2020 maatregelen uit, zoals social distancing en telewerk als norm. Meer bepaald gaan de vragen over de aanpak van wetenschappelijke-integriteitsdossiers in deze situatie.

1. Heeft de VCWI eigen maatregelen genomen m.b.t. de behandeling van tweedeadvies-aanvragen? Heeft dit een impact op de looptijd van de dossierbehandeling?
2. Wat zijn de aanbevelingen van de VCWI m.b.t. het behandelen van dossiers door de CWI's van de universiteiten? Is het bijvoorbeeld mogelijk om de redelijke termijn te verlengen/versoepelen gezien de moeilijkheden met het organiseren van hoorzittingen?

Advies van de VCWI

Digitaal is momenteel de nieuwe werknorm, ook voor de VCWI. De wereld is in sneltempo overgeschakeld naar online: wereldleiders, bedrijven en universiteitsbesturen vergaderen in videomeetings; zelfs examens en patiëntenconsultaties gaan online door. Dit kan ook voor de CWI's de praktijk worden zolang de social-distancing-maatregelen van kracht zijn. Het delen van dossierstukken en het beraadslagen kunnen immers efficiënt en veilig plaatsvinden via internetverbinding en adequate softwareondersteuning. Dat geldt ook voor het horen van partijen: "telehoren" en schriftelijke vragen zijn tijdelijk geschikte alternatieven voor een fysieke hoorzitting.

De veranderde werkomstandigheden noodzaakten ook voor de VCWI-leden en het VCWI-secretariaat thuiswerk. Vergaderingen van de VCWI en haar comité van toezicht zijn al doorgegaan via een videocommunicatieplatform. De VCWI plande ook al een online hoorzitting. Er wordt geen enkele vertraging verwacht in de behandeling van VCWI-dossiers.

Ook de CWI mag de procedure via digitale weg voeren. Hoewel de CWI's en VCWI in het verleden (vooral) gewerkt hebben met fysieke bijeenkomsten en hoorzittingen in vergaderzalen, staat deze werkmodus niet gebeiteld in de reglementen die de CWI-procedure omlijnen. In de CWI-reglementen van de universiteiten staat o.a. "horen", "adviseren", "toelichten", "vertrouwelijkheid", "schriftelijk en/of mondeling", "gesprekken houden", "een vergadering vindt plaats", "oproepen ter hoorzitting", "aanwezig zijn op een hoorzitting" en zelfs "De beraadslaging van de commissie gebeurt achter gesloten deuren." Maar deze bewoordingen sluiten het gebruik van digitale media niet uit voor dit "horen", "beraadslagen" etc. Mits een gepaste interpretatie laten de CWI-reglementen dus toe dat de CWI-procedure wordt gevoerd via online communicatie.

Fysieke samenkomsten kunnen. De CWI kan een fysieke hoorzitting aangewezen of noodzakelijk achten indien het horen niet (zinvol) digitaal kan gebeuren. In dit geval is het aan de instelling of haar CWI om de maatregelen te treffen zodat de fysieke hoorzitting op een veilige manier kan gebeuren (zoals voldoende afstand, een ruim en verlucht lokaal, eventueel mondkmaskers).

CWI's hebben keuzeruimte, binnen hun reglementair kader. Het spreekt voor zich dat het aan de CWI toekomt om te inschatten welk werkformat (digitaal of fysiek) het meest geschikt is. Bij de beoordeling daarvan kan de CWI onder meer een redelijk verzoek daartoe vanwege één van de partijen, of de mogelijkheid van partijen en CWI om zich veilig te verplaatsen, in rekening brengen.

Belangrijk blijft dat de principes die de CWI-reglementen bepalen, zoals fairheid, vertrouwelijkheid en zorgvuldigheid, niet in het gedrang komen bij een digitale procedure. Zo is het bijvoorbeeld aan de instelling om een betrouwbaar vergadermedium ter beschikking te stellen aan de CWI, zodat de vertrouwelijkheid van de procedure kan gewaarborgd worden.

CWI-leden kunnen vervangen worden. Indien de CWI-procedure de facto dreigt opgeschort te worden doordat bepaalde CWI-leden tegelijkertijd niet in staat zijn hun rol te vervullen via telecommunicatie én zich oncomfortabel voelen om zich fysiek te verplaatsen, kan de CWI hen vervangen zoals wanneer zij ziek of om andere redenen onbeschikbaar zouden zijn. Als de CWI voldoende breed is samengesteld, kan zij blijven functioneren wanneer een lid niet kan deelnemen aan de beraadslaging – bijvoorbeeld wanneer de situatie vereist dat een CWI-lid uit een medische discipline bepaalde taken schorst.

In principe zijn termijnverlengingen niet nodig. De termijnen van behandeling zijn momenteel al eerder lang, om een gedegen besluitvorming mogelijk te maken. De goede digitale alternatieven suggereren dat een (systematische) verlenging van de behandeltermijnen niet nodig is. Dit belet niet dat er in individuele dossiers sprake kan zijn van overmacht die een verlenging rechtvaardigt – bijvoorbeeld wanneer één van de partijen ernstig ziek is of geen veilige plek kan vinden om gehoord te worden, of alle mogelijke (medische) experts die als deskundige zouden kunnen opgeroepen worden, door de gezondheidssituatie een aanhoudende piekbelasting ervaren. In dergelijk geval kan de CWI de langere behandeltermijn motiveren.

Ook een kortere maximumbehandeltermijn is niet nodig, in contrast met de procedure voor ethische commissies die aanvragen voor dringend onderzoek behandelen.

Conclusie

De VCWI adviseert om de bestaande procedures voor hoorzittingen en besluitvorming maximaal te volgen, bij voorkeur via digitale weg zolang telewerk de norm blijft, en in het geval van fysieke bijeenkomst met inachtneming van veiligheids- en gezondheidsvoorschriften. De VCWI ziet derhalve geen redenen om behandeltermijnen systematisch te verlengen, maar erkent dat in bijzondere gevallen een gemotiveerde verlenging kan gerechtvaardigd worden.

Vlaamse Commissie voor
Wetenschappelijke Integriteit
Flemish Commission for Research Integrity

De VCWI overschouwt wetenschappelijke integriteit in Vlaanderen. Dit orgaan van negen hoogleraren heeft een tweeledige adviesfunctie: algemene adviezen (zoals deze) en tweede adviezen op klachtendossiers die eerder door de CWI van een instelling zijn behandeld. Anno 2020 erkennen 20 instellingen de adviesbevoegdheid van de VCWI.

De VCWI is lid van ENRIO, het European Network of Research Integrity Offices, dat eerder een [Standpunt over Research Integrity en COVID](#) publiceerde.

Vlaamse Commissie voor Wetenschappelijke integriteit

Paleis der Academiën, Hertogsstraat 1, 1000 Brussel
www.vcwi.be | +32 (0) 2 550 23 32 | secretaris@vcwi.be